

ב"ה

פרשת תזריע – מצורע

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם

מצורע יד, לד.

בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות

בסיום מסכת סנהדרין מדובר אודות דיני עיר הנדחת, וגם בהתחלת המסכת נזכר ש"אין עושין עיר הנדחת אלא כו".

ובדיני עיר הנדחת יש שתי קצוות הפכיים: מחד גיסא - מדובר אודות חטא של עבודה זרה, היפך כל התורה כולה¹. ולא עוד אלא שגם לאחרי שמזהירים אותם ומתירים בהם שיענישום בעונש מיתה (והם יודעים שבית דין יקיימו זאת בפועל, שהרי מדובר בזמן שיד ישראל תקיפה), כולל גם שיענישו אפילו את הטף, הילדים הקטנים, שמטבע האדם הם חביבים אצלו יותר מגופו - הנה גם זה לא פועל עליהם, והם עומדים באוולתם².

ולאידך גיסא - "אין עושין עיר הנדחת אלא על פי בית דין של שבעים ואחד"³, שהם סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו⁴, על דרך ובדוגמת שבעים הזקנים "ומשה על גביהן", והרי מדריגת משה היא המדריגה היותר נעלית שבנבראים (שהרי בסוג המַצְפֵּר גופא - שהוא היותר נעלה מכל ארבעת הסוגים דומם, צומח, חי, מדבר - נחשב משה למבחר מין האנושי⁵).

¹ ראה נדרים כה, א. וש"נ.

² ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ד ה"ו.

³ סנהדרין ב, א (במשנה).

⁴ רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ד.

⁵ פיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ"י יסוד ז.

ובענין זה ישנו החיבור של הקצה היותר עליון עם הקצה היותר תחתון - שדורשים מבית דין לצאת ממקומם בלשכת הגזית, אף שאז מתבטל כל ענין הסנהדרין (שאינן יכולים לדון דיני נפשות)⁶, וכל זה למה - בשביל יהודי שנמצא בקצה התחתון ביותר, עד שעלול לעבוד עבודה זרה אפילו לאחר ההתראה!

... וכאמור לעיל⁷ בפירוש דברי הגמרא⁸ "עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות, ולמה נכתבה, דרוש וקבל שכר" - שעל ידי הלימוד ("דרוש") של הסנהדרין, שממלאים את תפקידם "לקשור חבלים של ברזל במתניהם כו' ויחזרו בכל עיירות ישראל כו"⁹ ללמדם דיני התורה, אזי זוכים ל"קבל שכר" - שכל המציאות של עיר הנדחת שהוא ענין של עבודה זרה (ולא רק בגסות, אלא גם בדקות, כמבואר בתניא¹⁰ שכל עבירה הוא ענין של עבודה זרה, ואין זה אלא מצד רוח שטות דקליפה כו', כמו חטא עבודה זרה של עיר הנדחת, שלא היה לו מקום בשכל, שהרי ידעו שיענישו אותם כו', כנזכר לעיל) "לא עתידה להיות".

... ויש להוסיף ולבאר גם בנוגע לדברי הגמרא "בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר":

ובהקדים מה ששאלו על האמור לעיל שה"שכר" על הלימוד ("דרוש") של הסנהדרין בענין עיר הנדחת הוא ש"לא עתידה להיות" - שלכאורה, ביאור זה שייך בנוגע לענין של חטא, כמו עיר הנדחת, וכן בן סורר ומורה, שגם על זה אמרו ש"לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר"; אבל לא בנוגע ל"פית המנוגע"?

והביאור בזה - בפשטות - שהרי אמרו חכמינו ז"ל¹¹ שנגעי בתים הם בגלל חטא לשון הרע, ואם כן, הרי הלימוד ("דרוש") בענינים אלו פועל שלילת החטא, ובמילא נשלל גם העונש, כך ש"פית המנוגע" . לא עתיד להיות".

⁶ שם מא, סע"א. וש"נ. רמב"ם שם ספי"ד.

⁷ תורת מנחם - התוועדיות חמ"ב ע' 33 ואילך.

⁸ שם עא, א.

⁹ תדבאר פ"א.

¹⁰ פכ"ד.

¹¹ ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 72 הערה 34.

ומזה למדים הוראה נוספת: סדר עונש הנגעים על חטא לשון הרע הוא - "שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו . . . משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהן... ואם עמד ברשעו משתנין הבגדים שעליו . . . ואם עמד ברשעו . . . משתנה עורו ויצטרע וכו'"¹².

[וענין זה מתאים גם עם המבואר בחסידות¹³ בענין צרכי האדם: אויר, מזון, לבוש ובית - שהצורך בבית הוא פחות מאשר הצורך בלבושים, והצורך בלבושים הוא פחות מאשר הצורך במזון ואויר. ולכן, תחילת העונש הוא בענין הבית, שהצורך שבו הוא היותר פחות, ורק לאחריו זה בא גם העונש בנוגע לבגדים (אבל לא בנוגע למזון כו')].

ומזה מובן, שהחטא שבגללו בא העונש דבית המנוגע, אינו חמור כל כך. ואף על פי כן, מוטל התפקיד על רועי ישראל, שהם בדוגמת הסנהדרין, לפעול על בני ישראל שלא יהיה אצלם אפילו חטא היותר קל, שלא תהיה לו נתינת מקום כלל - "לא היה ולא עתיד להיות".

וענין זה מהוה הוראה לרועי ישראל שבכל דור ודור, ובלשון רבינו הזקן בתניא¹⁴: "ראשי אלפי ישראל", "הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורם" - שאין להם להִפְדֵּל לעצמם, אלא חובתם וזכותם להתמסר לצאן מרעיתם, כל אחד מישראל, כולל גם יהודי שאפילו לאחר התראה עלול לעבוד עבודה זרה, להעלות אותו לדרגא כזו שלא יהיה שייך אפילו לחטא היותר קל

קטע משיחת ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשכ"ה ח"ב ע' 63.

¹² רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת.

¹³ ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

¹⁴ פ"ב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"י הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה